

Past.
1030

HAZA SZÁMKIVETET
BEKESSEGENEK

HELYRE ALLATASA

AVAGY

RMK I. 1182.

Olly idvességes szent Irásból ki-
szedegettetett *Lelki elmélkedés*: mellyben fike-
retlen, és minden haszon nélkül való munkája,
fáradtsága, meg-mutattatik annak, a' számkivetteret
nemzetségnek, a' ki minden igaz Istenhez való meg-
térése nélkül akarja el-vesztett békeségét helyre állat-
ni. Ellenben, mitsoda idvességes eszközökkel, s' mi-
némű szabados jó módokat kellyen el-követni, annak
helyre állatásában, mint egy kézen fogva, az igaz útra
hozattatik, és taníttatik: Mellyet élő nyelvel-is Præ-
dikállott a' DEBRECZENI Nagy gyülekezetben,
a' JESUS CHRISTUS tanú bizonyság téte-
léért, számkivetterést szenvedő.

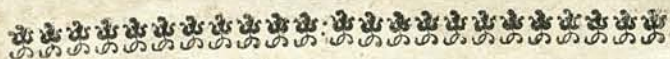
THOLNAI MIHALY,

Cselek. 5. v. 38, 59.

*Azt mondom néktek, badgyatok békét az embereknek: mert ha
emberektől vagyon, e tanács és dolog, semmivé lesz. Ha
penig Istentől vagyon, ti fel nem bonthattjátok, hogy ne láttat-
saioc Isten ellen tusakodni.*

COLOSVARAT;

Nyomtatott, VERES-EGYHAZI SZENTYEL MIHALY által,
A' Szentek üldöztetésének 1675. Ezstendejében.

Esa. 39. v. 1, 2, 3.

Jaj az engedetlen fiaknak, azt mondgya az Ur, kik tanácsot tartnak én nálam nélkül, és óltalmat keresnek magoknak, az én lelkem nélkül, hogy az ő bűnöket megnevellyék. Kik Egyiptomban törekednek menni, holott az én ízámtól tanácsot nem kértek, hogy a' Pharaó erősségével, és az Egyiptom árnyéka alá vonnyátok magokat. Mert léfzen néktek a' Pharaó ereje szegysenetekre, és az Egyiptom árnyékában való reménségtek gyáflázatotokra.

Esa. 31. v. 1.

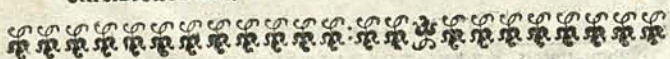
Jaj azoknak, a' kik Egyiptomban mennek segítségért; támaszkodnak az lovakhoz: ő reménségeket vetik a' szekerekben, mivel hogy sokak, és a' lovagokban, mivel hogy felette igen erősek, és nem tekintettek, az Ísraelek szent Istenére, és az Istent nem keresték-meg.

Hof. 7. v. 11, 12.

Es olyan az Ephraim, mint a' bolond galamb; balgatag: Egyiptomra kiáltanak és Assyriában mennek. De valahová mennek, meg-velem nekik az én hálómat, és mint az égi madarat le-vonszom őket, meg-kötözöm őket, mint meg-hallották az ő gyülekezetekben.

Hof. 8. v. 7.

Bizony csak szelet vetnek a' földben, és forgó szelet aratnak, nem indúl az szárba, nem léfzen abból a' gabonából liszt, és ha szintén teremne-is, az idegenek megemésztenék azt.

A TEKINTETES, NAGYSAGOS

ES MELTÓSAGOS

BORNEMISZA ANNA

FEJEDELEM ASZSZONYNAK,

Nemes Erdély országának, Meltóságos FEJEDELMENEK, Tekintetes Nagyságos és MELTÓSAGOS

A P A F I M I H A L Y

KEGYELMES URUNK,

Szerelmes Házas Társának, az Isten Anya-szentegyházának Istenes Dajkájának, nekem-is jó Kegyelmes ASZSZONYOMNAK.

KEGYELMES Aszszonyom! az emberben lévő el-fajult, meg-avult romlott természet, az ő gyarlósága miatt, mely igen alkalmatlanná lett Istenének, vele való jótétéményének meg-ismérésére, annál inkább alázatos meg-halálásra, meg-teszik, mind boldog s mind böldegetalan állapotjának idejében való maga viseléséből.

Boldog állapotjában: mert az, midőn Istennek áldásával ründöklük, és bővön fenlik-is, meg-bűszködik sokszor orrában az áldás; és a' jó tétéményért az mikor igazságnak áldozattáival kellene áldozni, háláadatlanul el-mulattyá, feledékenységekben meggyen nála, c kötelező szolgálattya. Testi kívánságára indúl: áldomással Istennek vis-szá el, azt meg nem becsúlja. Innét vagyon már, hogy ő Fel-sege ex-háláadatlanúságot gyakorla szükségben ejti, ez illyetén el-fajult ge.

zúlt gonosz nemzetet: fogok fejérével meg veri, és meg tapodtattyá őket, mint az úszón lévő sárt, Amos, 4. 6. Eia, 10. 6. és, 41. 25.

Bóldogtalan forsának állapotjában is, e temérdeki háladalanságát vakmerőül elköveti: mert ámbár tudja is honnét jö az aszor, s kitől, s miért, magában érdemlökös nem keresi; hanem másra utaz, mást okoz, és az aszor alól való fel-szabadulásért, gyakorta silalmas eszközökben folyamodik, és ez által akarja ő magát útelfordítani, Istennek kemény látogatását.

Mind a kétszerekre nézve, igaznak lenni világossá taníttya ez, az Israel népének példája. Ki jöv. 16. részben, Száml. 11. 26. Solt. 106. Ezt az Ur hatalmas kézzel ki hozta Egyiptomból, a Pharahónak kemény igáját nyakokból ki-véven. A veres tengeren sárak láb-al által hozta; Pharah minden népével a tengerben borította. A pusztában őket kegyelmeesen vezérelte: Mannát, Főrt és vizet nekik bőséggel adott: De valyon mivel fizetnek Istennek, e jó dajkaságért, gondya viseléseért? Még a mikor sájakban volna a falat, és az orrokon ugyan ki-menne doha Isten áldásának, el felekezének az ő dolgairól; kívánságokra indúlnak, a pusztán Istent meg-ké-sérték; Borjú képet öntének az Horebnél, Száml. 16. 31. Adták magokat a Bálpeorhoz, Solt. 106. v. 28. és minden ocsmány vétkeknek mételeyével a magokat meg-undokították. Itöl jutalma az Isten vétek közlöt jó akarattjának. A más részre is igazsága, az én állatálomnak meg-teszik: mert az midőn Isten őket bűnökért büntes-te, ellenségek kezében adta, rongáltatta, és sanyargattatta; a meg-szabadításért, holdegyűvé, hol másuvá folyamodtanak: silalmas eszközökben nyultanak, Eia. 30. és, 31. részekben. Dolgokban meg-csallakoztanak, s mind addig sújtoltattanak, valámig a meg-szabadító kegyelemért, az őket meg-verő Istenhez nem folyamodtak. Csak fordítsuk meg az Israel Magyar népre: egyenest, ez az én asserióm, állatálom, a mi kebelünkben álatya-fel igazságát: Valamiképpen, Isten az Israel népet ki hozta Egyiptomból, és a tőjél, mézzel folyó Canaánnak földén meg telepítette, bornak, buzának, kövérsüel meg-elégítette; hasonló képpen cselekedék a Magyar Nemzetet is. Az bi-deg Scythiának sovány földéből, hatalmas kézzel és karral ki-vezér-lette;

lette; ezen a Canaánnak hasonló Pannoniának, siros földén le-tele-pítette; bornak, buzának bővségével, sőt egyéb áldásával is, igen igen meg-áldotta. De mit nyere Isten a jó téteménnyel, a midőn orrun-kon ugyan ki-foly vala az izi, el-felekezének Isten jóvoltáról, nem áldo-zának idejében igazságnak áldozatit az Istennek; inkább temérdek háladalanságinknak selet fellegével, ő Felstég ellenünk fel-indítánk. Mellyers a jó földel bennünket ugyan ki okádtata; számkivetésre, buj-dosásra, silalmas kenyérre és itálra jutatta. De mind e silalmas látogatásban is Istennek, nem cselekedünké, ugy mint az engedelten Is-rael népe? Nem folyamodunk-e és nem csüggedé lelkünk a Baálra? Nem megyünk minden magunk meg-alázása s meg-jobbítása nélkül, Egyiptomban segítség kérni? Nem mondhatya egy is közölünk, hogy ez igye nem volna. Eddig minden epedésünket, süstésünket, sáradó-zásunkat, az Ur hiában valóvá tette; reménségünkben meg-fogyát-koztatott, mind addig haszontalan lefzen ez, míg az Israellel, igaz magunk meg-alázásával, a meg-szabadító Istenhez szabadulásunk-ért nem folyamodunk. Ez az út, ez a kapu a fel-támadásra! Hóld fogytára jutott, igen igen nagy arvaságra, s gyámoltalanságra, ma-gával jött tehetetlen siránkozó Magyar hazának, ez elméleti képze-seket, idegen segítségen való kapdozásokat, minden igaz meg-térés nél-kül, hogy lelkéből ki-vehesek; és mindeneknek előtte benne Isteni fé-lelmet indíthassak; a számkivetésből, a meg-szabadulásért mindene-ket, az egyedül meg-szabadító Istenhez igazítsak, ez igen csekély, de a szent Írásból ki-fedeggetett, és azon fundált elmékedést ősvérá-kozattam. Hogy peniglen Kegyelmes Alszonyom, alázatos mun-kácskámnak világra való ki-bocsáttatása, nem iróztator engem attúl, hogy ilyen Méltóságos személynek neve alatt nap fényt látna, bátorí-tottak ilyen Okok.

I. Mert a midőn Istenemnek kegyelmes gondviseléséből, a Belgi-umi Academiákból, e silalmas hazában le érkezttem, és a Nagy-ságtok birodalmában is be-jutottam volna, jó akaróimnak informati-ójokból kényszerítettem Nagyságtok látogatására, fényes Udvárában is be menni, hogy Belgiumnak akkori silalmas forsát a Francia miá, mint láttam, s haátam referállyam s meg-beszéllyem. Melly dolgoz el is kö-

el-is követtem. Akkor Nagyságodnak, mint Isten Ecclesiájának bűséges akajának reám nagy szorgalmatos gondviselését lenni, nagy almszkodással csudáltam, és illendő honorariumjával is, meg-becsülvén el-bocsátott. Melly Istenes jó cselekedetért Nagyságodnak, még akkor magamban el-végezttem, hogy ez irgalmaságot (Isten idét adván:) világ eleiben terjesztvén, meg-hálállyam.

II. Mer: Nagyságod is meg-válta azt, hogy mint egy Ester Aszfzony, minden maga gondolkozása és várakozása kívül, emeltetett Istentől a' birodalomra, (ki tudgatalam csak a' mostani idöre, Ester. 4. 14.) és ugyan ezen Istenes Királyné Aszfzonnyal edgyütt, halván az Isten Ecclesiájának. Anyaszent-egyházának mostani püstiában való keserves bujdosását, sámb ki-vetetését; a' fok Magyar költi reseknek halomban való rakatásait, mezőkben ottan ottan, patac mődjára ki-öntetett véreket, ezen, mint Isten Ecclesiájának bűséges Dajkája, hogy nebulna, magát ne törné, és buzgó imádsággal, Leány Aszfzonnyal edgyütt ne bírólne, Ester, 4. v. 16. Sőt az Istenes Királynéval ne mondaná: Ha el-kell veznem-is (noha törvény ellen eskik) be-megyek a' Királyhoz. az az: minden tebetiséggemmel, igyekezetemmel, erőmmel, az Isten bujdosó Anyaszent-egyházát, helyben állatom, oltalmazom, táplálom. Misoda útakat és módokat követvén, elmenne végben vitelében, azért másfajta cselekedtem. Bizony dolog is az, a' mint Mardocheus mondja vala, Ester Királynénak, Ester, 4. v. 13, 14. Ne gondold a' te szívedben, hogy te meg-maradj a' Király házában, a' több Sidók kívül: mert ha a' mostani időben ez tel-balgatod, másunnan leszen könnybségek, és meg-szabadulások a' Sidóknak. Azt mondom én-is, ne gondoldja az senki-is szívében, hogy ha a' vérhűt kegyetlen szándékat, ballatlan persecutiót végben vihett az üldözök, és ha a' Reformata Ecclesiákat evértálhat-tyak Magyar Országban, hogy ezért más Országokban is, (valamint s' vala hogy, be-férkezvén) minden erejekkel, adományokkal, practicajokkal el ne kövesse. Azonban, ha a' mostani időben ezt el balgattyak azok, a' kiket Isten ennek oltalmul, protektorul állított; támaszba az Isten másunnak is szabadsítót, másunnak leszen könnybsége, szabadulása az Isten Sionának. Meg-hajván azonban lelki zérdeimet, a' mi Urunc J. Christusc aztja előtt, buzgó fohászkodáshimnussal és könyörgéssimlával efedezvén a' Felségének, hogy Nagdar Kegyelmes Ulunkal, és se-relmes magzattyával, ölerenc mint egy ki keletiben, jó egészséggel virágoztassa: életét országlásával edgyütt bősős időkbe terjeszse; Nagtoknak, és Országának is külső és belső ellenességét fogassa, oltssa. Ne engedgye a' Jehova: hogy a' Nagtok Fejedelmi székéből ki fogjon az uralkodó; hanem a' Nagtok magva, örökség szerént bírja az ő ellenességének kapuit, Gen. 24. 60. Amen! Amen!

Irám Debreczenben, gyűfős (számkiratásomnak máloik elzendejének harmadik holnapjában, annak az Hónak 13. dik napján.

Nagyságodnak alávet: Szolgája

THOLNAI MIHALY, A' Christus szeny. társ.

HAZA SZAMKI-VETET BEKESSÉGEK HELYRE ALLATASA FEL-VÖTT LECZKE.

Hofee, 14. vers. 4.

Az Affrium nem tartbat-meg minket, nem ülünk lora, és nem mondgyuk ez után a' mi kezünk munkáinak, mi Istenünk vadok ti: mert az árva te nálad talál kegyelme.

ELŐL JARO BESZED.

EGAZAN és valóban helyessen fókák mondani Példa befédben; Hidgy-el magát az ember, ha ségyent akar vallani. Nem ok nélkül: mert a' maga hit embernek vakmerő elméje, annyira meg-fokott veszni, hogy se az Isten akarattjának (melly a' bent Irás-ban meg-jelentetett) nem engedhet; se a' tudós emberek tanácsának; oktatásának helt nem adhat, be nem veheti. Innét vagy on már, hogy akár mihez kezdgyen-is, semmi dolgában elő nem mehet; markában faksd minden szándéka, igyekezeti. Csak a' természet világával járó, bölcsék is ezekben vették ez ártalmas mélyt az emberekben, s' kárhoztatták-is; és hogy a' mirigyes dögül magokat meg-ójják, fok helyeken irásban hadták. De miért mégyek akkor bizonyáért a' természet világára, holott a' szent Irásban, vagyon, ennek le-téve hathatós fundamentoma. Salamon példa, 6. 16-5. Utálatos az Urnak minden, a' ki elméjében fel-fuvalkodott; minden erejével is nem nyerheti, hogy meg ne büntettejse. Bizonyos jele is szokott lenni a' fel-fuvalkodás, a' közel való romlásnak, ibid. vers. 18. A' meg romlásnak előtte kevélység vagyon, és az esernő előtte fel-fuvalkodott lélec, Péld: 11. 2. A' kevélység esk gyalázar. Példa erre Dávid, az Israel népének maga bűségéből való meg-izámláltatásában, 2 Sam. 24. 1 Chron. 21. 1. Tánada pedig a' Sátán az Israel ellen, és fel inditá Dávidot, hogy meg-sámlálna az Israel. Mon-da azért Dávid Joábnak és a' nép Hadnagyának: menyetek-el, számlállyatoc az Israel, Beersebatól fogva szintén Dánig, és hozzátoc én hozzám, had tudgyam számát az én népemnek. Milyen e' fel-fuvalkodásnak ki-menetele? Ez hogy a' maga bűségért, 70. ezer férfiak balának-meg az Israel közzül, v. 14.

Példa

Példa másodszor az Israel fiai. *Birá*k. 19. és, 20-dik részekben. Az Isten
vita feleségével való parázناسágért, melyly halálra termetkeskedtek, az
Gibeabéliek, mely cselekedetért a Levita, az Israelnek 12-két nemzeté-
gi szereznt, 12-két darabra vagdalá az ő feleségét, és el-köldöbzé ítet Israe-
lnek minden határában. *Lón* pedig, hogy minden valaki lártta vala, ezt mond-
gya vala: Nem lett, sem nem lártatott ehet, hasonló dolog, az aóitól fogva, mi-
nától fel-jöstenec az Israel fiai Egyiptomból, mind e mai napig: Gondolkodgya-
tot e' dolog felől, tavlatoc tanácsot, szótarcot felelő; őfve gyüle mind az egf-
gyülekezet egyenlő akarattal, Dántól fogva mind Beersabáig, a' Gileád földé-
fogva az Urhoz Mispában. Az Isten meg-kérdik, hogy ha a' bűnek bünte-
téleért fel-mennének-e Benjamin ellen? Az Isten azt mondgya: Mennye-
nek-fel, de mint hogy erejekben fel-fuvalkodtanak vala, maga hitt emberek
vóltak, mégis kétfér nyíra meg-aláztattak, ellenségtől meg-üzettettek, hogy
negyven ezeret a' Benjamineiták, az Israel fiai között le-vágnak: v. 11-25.
Ihol a' maga hiségnek méltó jutalma! Ezt bizonyítja; *Nabuchodonozor* na-
kevelységeért való gyalázatos meg-vetetéle, *Dan* 5. v. 10. *De mikor szíve*
fel-fuvalkodott vólna, és az ő lelke meg-keményedett vólna a' kevelységre; le-
vetetete az ő Országának székből, és diésőségét el-vétte ő túle. Boldisár Ki-
rálynak *Nabuchodonozor* fiának is-fel-fuvalkodásának rettenetes itéleti, ezent
állattya, *ibid.* vers. 22-30. Hogy fokkal ezen dolgot ne erőssitem, im e' fel-
vőtt lecke, ennek igaz voltát világosan meg-mutattya: Az Israel népe a'
ő reménységet, ellenségitől való meg-szabadítását, nagy kevelyen, maga hit-
től, a' számtalan sok népű, s' nagy erejű Assyriulokban helyhezette vala;
gondolván azt, ha e' számtalan Iokaság háborúsgának, és borongattatásá-
nak idején véle léfszen, segítségre jű, minden ellenségét lemmink véli, azo-
kon diadalmat vehet. De meg-csalta őket, ez a' külső erőben helyheztert
fel-fuvalkodások; mert ő magok nagy lelki szeméremmel meg-vallák
hogy az Assyrius őket meg-nem tarthattya; és csak egyedül az Istennél va-
gyon, a' meg-szabadító erő; ő egyedül az, a' kibem meg-nem csalatkozik,
csak egy jó lélek-is, valamely igaz pccenitentia által, a' szabaduláért,
az mindenre elégséges Istenhez folyamódik. Ez *Summájae* Sz. Leckének.

Két Részekre oszol ez a Levél.
Az elsőben: Előnkben adatik az Israel népének bűneiről való vallás tétele.
 Im ezekben. *Az Assyrius nem tarthat meg minket; nem ülünk lára, és
 nem mondgyuc ez után, a mi kezűnc munkáinak, mi Istenűnc vadiocsi.*
A másodikban: Nagy bizodalommal, Istenhez való folyamodások, ezek-
 ben: *Mert az árva te nálad talál kegyelmez.* A' val-

A' vallás tételben ezek rendel. 1. Hogy *bizodalnokokat*, nyomorúságokból való fel-fzabadulókat helyezetttek az Affyriaí Királyban. 2. Hogy *reménységeket* vetettek lovokban. 3. Hogy bálványokban helyezetttek reménységeket.

Melly vallástételeket erősítik, az ő reményeinek Isten irgalmasságában való professiójokkal, contestatiojokkal.

MAGYARAZAT.

KERDES: I. Kitérs a *Prophétas az Assyriuson*? Fel. Az Assyriabeli Király, minden erejével, hadaival. Melly Assyriaiak hivattnak, az írásban eredetekre nézve. Az Assurtúl, a' Semnek fiától Assyriusnak. Melly Sem volt Noé fia, *Terem. 10. 22.* A' Semek azért fia, *Elam, Assur, Arphaxad, &c.* Ettől vöttek azért eredetet, az Assyriulok, kik az ő földökkel edgyütt hivatnattak, Assurnak és Assyriának. Ezek voltak felette igen mindeneknél rettenetesebbek; úgy hogy, ezek kegyetlenségének hírek, az embereknek fizikben felelmet öltöttek, és ezektől való féltékben, szívek ugyan el-olvadt, *Esa. 8. 2-7.* A' nép melly rettenetes volt, *mint a kezdetett lenni az utána.* Ez, mindeneket csak el-tapodott, birodalma alá hajtott, minden nemzetiségeknek, mint neki tette; *praeferibált*, elejekben törvényeket ízabott irt, *ibid.* és azoknak igen nyomorgatta, *Nab. 3. 19.* *Mert kére nem hatott volna a' te gonofiságod.*

Ezek fok nemzetségeket, hatalmuk alá hajtottak, 2 Reg. 18. 33, 34, 35. és, 19. v. 11, 12, 13. *Esa. 10. 9-15. Avagy nem meg-verte m Cálno városát, mint Carchemist? Avagy nem úgy meg-győzte m Chamathot, mint Arpadot? A vagy Samariát nem úgy meg-győzte m, mint Damaszcust?* és, 36. 18, 19, 20.

Hadakoztának. 1. A' Sodomábeliec ellen, melyeket máfokkal edgyüttigem meg-vertének, fegyvernek élvel le-vágtanak; de a' midőn hazájokban vísfá-értének a' prädával, Abrahám az ő feregével utánnok ment, vélek meg-harczolt, a' prädát tőlök el-vette, a' népet meg-fzabadította, Királyokkal edyben, Gen 14.

2. A' *Sidó* ellen, Jolaphát Királynakidejében, a' Moabitáknak és Ammonitáknak segítségül léfzen, tárful adták ő magokat hozzájuk, *Solt.* 83. v. 9. Az *Affyrius* tárful adta magát hozzájuk, segítségül lerrek a' Lóthíainak. Ugyan ezek ellen *Senacherib*nek Királyságában, midőn Izsraelen Ezechias uralkodnék, 2 *Reg.* 18. 13. 2 *Chron.* 32. 1. *Efsa.* 36. v. *Sé fegq.* De ekkor az Istennek Angyala által, igen meg-fzégvényültettenek, 2 *Reg.* 19. 35.

3. Az *Israélnak a' nemzetsége ellen*, a' midőn uralkodnék a' Pül. 1. A' ki nagy ajándékkal, Menabeutól, Israélnak akkori Királyától meg-ajándé-

koztatik, s' ekképpen lón békeféség közöttök. *2 Reg. 15. 19. 20. El-jöve penig a' Pál, az Assyriabéli Király az országra, és Manache ada a' Pálnac, czer tálen tom ezűltöt, és meg-tére az Assyriabéli Király, és nem késő ott abban az országha. 2. Figlath Pileferne birodalmában; ki nagyobb részét az Israel népének rabságra el-vévé Assyriában, ibid. ver. 29. Pékénac az Israel Királyának idejében, jöve el Tiglath Pileser, az Assyriai Király, és meg-vévé Fient, &c. Es el-vévé őket fogva Assyriában. Ezt penig Acház a' Juda Királlyá hivta vala segítségül, az Israel Királlyá ellen, 2 Reg. 16. 7. Kűlde penig Acház követeket Tiglathpileszerhez, az Assyriabéli Királyhoz, ezt mondván: Te szolgád érte siad vagyoc; jőj fel és szabadíts-meg engemet a' Syriabéli Király kezéből, és az Israel Királlyá kezéből, kik ellenem fel támadtanac, 2 Chro. 28. 16. 20. melly frigy kötése Acháznak, a' Syriabéli Királlyal kárhoztattatik, Ezech. 23. 12. 13. 3. Salmanasar Királyságában, a' kinek Hofsás az Israel Királlyá lenne adó fizetőjévé, 2 Reg. 17. 3. Ez ellen jött vala fel Salmanasar, az Assyriabéli Király, és Hofsás szolgája lón, és adatád vala nékie. Ez ellen Hofsás pártot űte, tőle el-fakada, és folyamodék az Egyiptombéli Királyhoz, mellyet midőn meg-hallott volna az Assyriabéli Király, fel-jöve ellene, meg-rekelté őtet, és meg-kötözvén a' tőmlőczben veté. Ekkor vévé-meg Samariát-is, melly a' tiz nemzetsége vala, Ezech. 23. v. 9. 10. Ez Hofsás Israel Királlyának idejében, a' mikor ekképpen pusztitátnának, raboltatnának, veték ezekben magokat, hogy az Assyrius őket meg nem szabadíthattya; sőt őket Istennek igaz itéletből el-pusztították, el-vezítették. Az időt akorán ezzel meg-jelenteni, mikor volt ez a' nagy szorongattatás Israelben.*

II. Kérdés. Mikor vett eredetet ez az Assyriai birodalom; fen vagyoné meg, vagy kikre származott, és ma kik mondatnac Assyriusoknak? Fel. 1. A' mi a' birodalomnak, uralkodának eredetét nézi; ilyen formalitással, minémű a' Monarchaság. Adámtól fogva, az őzön vizig, Noé ideig nem volt; Noé sem kezdette; hanem ennek lévén három fia, Sem, Chám és Japhet, Terem. 6. 10. A' viz őzön után, csak ezek lévén életben, az emberi nemzetség közzül) szaporodni kezdének, a' Chám nemzetségből tamada, egy Nimrod nevű kegyetlen vadász ember, ki Chús fia vala, Terem. 10. 6-8. E' kezdé hatalmas lenni e' földön; és az ő birodalmának kezdete volt, Babel, &c. ih. 10. e' földről az után ment Assyriában, holott építé Ninivét, &c. De mivel Chám az ő Attyáról a' Noétól, prophétiai lélekkel meg-árkoztáték, Gen. 9. 25. Ez okáért a' birodalom sokáig a' Chám nemzetségénél nem lehete; hanem az áldás szerént, mellyel meg-áldotta Noé Semet, ő reá-is az ő maradékira szállott a' felső birodalom, annak uránna a' Japhet, és ennek posteritására, Gen. 9. 26. 27. A' Monarchaság, vagy a' nagy hatalommal való birodalom terje-

terjedett ki Assurtól, Semnek fiától, Gen. 10. 22. el-kezdve; innét kezdetik az Assyriai birodalom, Vide Geor. Hom. Orth. Polp. 3. fol. 1. 9.

11. A' mi a' második ágát nézi a' Kérdésnek; fen vagyoné az Assyriai birodalom, vagy el-enyészett: Arról így érte. Azon formalitásában, azon nemzetségnél, e' ma fen nincs, mivel az a' nemzetség Isten iteletéből, el-enyészett el-vezett, Ezech. 31. 11. Zach. 10. 11. De az a' nagy hatalom jött a' következt, más nemzetségre által, úgy mint a' Babyloniulokra, honnét az Assyriai és Babyloniai birodalmak egy értelemben vétetnek, mivel az Assyriusokat hódoltatták-meg, a' Babyloniulok, mellyért az Assyriuson érteket Babyloniulok, Esa. 37. 36. Egyiptomban ment vala régen az én népem, hogy ott bujdosnák, az Assyriai Király-is, ok nélkül meg-nyomorítá űtet, és a' Babylonia Király nevezeték Assyriai Királynak, 2 Reg. 23. 29. coll. cap. 24. v. 7. E' volt, 1. Első Monarchaság e' világon, a' mellyben leg-nevezetelben uralkodott Nabugodnézár, melly uralkodás és első Monarchia megfűt el-enyészett, az ő unokáiban a' Daniel prophétiaja szerént, Dan. 2. 5. cap. Jer. ultr. Ezekről ment által a' Persákra, melly Babyloniulokat, a' Persák birodalmok alá hajtottanak, meg-hódoltattak és nékik szolgáltak. Honnét is Dárius, Persák Királlyá hivatattik Assyriai Királynak, Esa. 6. 27. Az Ur meg-hajotta vala ő hozzájuk, az Assyriabéli Királynak (zavér, tudni illik, Dariusét, ut in sup versiculo, 12. Ez a' Második Monarchia, &c. Ezekről penig szállott a' Görögökre, a' Balaám jóvendölése szerént, Szám. 24. 24. Es a' Chittim pártjáról az hajó el-jűne, és meg-rontják az Assurt, meg-rontják az Ebert-is: az-is a' nép mindenestül végre el-vez; melly Chittenseken érteket a' Görögök. Chittimnek Attya volt Jón, vagy Javán, Gen. 10. 4. melly Jónból vagy Jovántól származott nemzetség, hivatattik a' tudosoktól, Gens Jonicánac, melly Görög volt, és ezektől a' Görögök. Vide Fr. Junium in h. l. A' Machabeusok könyvében is, Alexander hivatattik Chittim Királynak, 1 Mach. 1. 1. Ez az Harmadik Monarchia, &c. A' Görögöktől utóllýára szállott a' Romaiakra, Phil. Mellon. in Dan. cap. 10. A' melly Romaiak mind azokat a' fellyebb meg-említett birodalmakat hódoltatták. Ez a' Negyedik Monarchia.

Itt az a' Kérdés. Hát az a' Monarchia és birodalom, meg-maradtott e' mostani Romaiaknál? Fel. Többire el-fakadozott, el-ozlott, úgy hogy a' régihez képest, csak galléria-is alig vagyon. Titulusia fen vagyon ugyan; de ennek valósága, majd semmijé változott. Mert Asziában egy újit le-bir; és többire a' Török birodalmában esett. Aphrica egészlen ki esett kezéből. El-fakadott ettől Lusitania, Hispania, Gallia, Británia, Dania, Sarmatia, Fannonia, Illyricum, egész Görög ország, hozzá tartozó szomszédágival együtt

edgyütt; ezen kívül Syília, Sardinia, Corsica, &c. E' tartományoknak külön külön urai vannak. *Vide de his Slejda de 4. Impera: in natis Horn pag. 328.* Olasz országnak, ki a' Romai birodalomnak, ősi jófága vala, tőle el-múlt, Romat, ki annak előtte a' Császároknak lakó helye és széke volt, Hetruriának részével edgyütt, magoknak foglalták a' Romai Pápák, a' kik nem hogy magokat a' Romai Imperátornak alája vetnék néki engedelmeskednének; de a' Császárokat is fellyül múlták és azokat lábok alá tapodták, a' mint cselekedték, III. Alexander Pápa, Fridericus Bárbarofsával velenczében, kinek nyakára álván tapodta, ezt mondván a' 90. Soltárból. *Az orofzlánon és a' Basiliscus kigyón jár sz, meg-tapodod az orofzlán kölyköket, és a' sárkányokat.* Melly szavaira talpa alól a' Pápanak így felel az Imperátor: Nem néked hanem a' Péternek mondatott az, *Horn. Orb. pol. 1. pag. fol. 16.* A' Pápa viszontag, mind nekem, s' mind Péternek. Hogy históriát né láttassam írni, a' ki ezekről bőven akar értekezni, olvassa *Slejda de 4. Imperii cum natis Hornii.*

Kérdés. *Mint hogy az Assyriabéli birodalom, se a' Persác, se a' Görögöc, se a' Romaiac kezénél, hatalmában meg-maradt; kikre szállott teljesítséggel ez a' nagy hatalom? és a' ki mondatthatta ma az Assyriusnac?* Felelet. Az mondathatik méltán, minden kétkedés kívül ma az Assyriusnak, a' kire Assyria, Persia, Görög ország és némely részeire nézve, a' Romai birodalom is által vitetett, és ma is bírja, e' penig a' Török birodalom, kinek kezdője és alkotója volt, Ottomán, *Slejda fol. 222. cum nec orb. pag. 1. fol. 25.*

III. Kérdés. *Miért nem tarthatta meg, az Asvurus az Israel népt, nyomorúságának és szorongatásának idején?* F. Ezzel az ő bűnnek alázatos megvallásával ezt akarják meg-jelenteni: mivel mi az Isten akarattya és tilalma ellen folyamodtunk az Assyriushoz, és meg-fogadtuk, hogy nekünk segítségül lennének, szabadulásunkat, ennek fokaságában erejében helybeztettük. Ihol meg-csalatkoztunk reménységünkben, az a' törött nád szál, kihez rámaszkodtunk kezünkben ment, inkább romlásunkra, mint meg-tartásunkra szolgált; Holott az Isten népének e' volna tiszti, hogy az ő szorongatásának idején ragaszkodnék, Isten parancsolattya szerént Istenhez *Solt. 50. 15.* *Hij engemet segítésgül a' te nyomorúságodnak idején, meg-szabadítalak ségedet, és dícsőítesz engemet;* de már onnét vártuk szabadulásunkat, az Isten is azt cselekedte, hogy szívemet elméjemet úgy engedte azoknak, hogy a' kiktől szabadulásunkat vártuk és reménlettük, azok által meg-rontatánk inkább, mint meg-épültünk volna.

Ellenvetés. Lám az Isten a' Görög Ecclesiákat, az Antichristus dühöségetől, s' üldözésétől, az Assyrius birodalmában juttatásával, mentette és szabadította meg. *Kérd. Szabad hát ma is segítségével élünk az Assyriusnak illyen.*

ilyen ügyében, és hozzá folyamodni óltalomnak okáért? *Fel. E' felől így érthetni: Az Isten népe olykor maga fel-fuvalkodtságában veti reménységét, szabadulását az Assyriusban, s' ennek erejében, Istennek tartván az embert; akkor emel magának Bálványt. Ez nem javoltathatik, sőt tilalmaztatik is Istenül nagy átok alatt, Jerem. 17. 5.*

Igy vétkezék az Israel népe, s' ebben üté-még lábát. Vagyon továbbá olly dolga az Isten siralmas Ecclesiájának, mellybe kéri s' reménkedik, az irgalmaságnak Istenének, hogy támasson olly népet segítségre, melly mind a' lelki iga alól szabadítsa meg őket, mellyel az Antichristus szorongattya lelkét, hogy az igaz Isteni tisztelet helyett, vegye-bé a' Baál tiszteletit. Elég keserves dolog ugyan, hogy az idegen Isten íméretin kívül valókhöz folyamodgyék, néki adó fizetőjévé légyen; de mint hogy Isten ekképpen akarja magát meg-dicsőíteni, az ő népe nyomorúságában e' nem kárhoztató. Ekkor vétek nélkül meg-lehet, az Assyriushoz folyamodni. Ekképpen cselekedtek a' Görög Ecclesiáknak, kiknek dolgokat nem kárhoztathatni, sőt hogy könyörögjünk bekefségeért azoknak, ugyan parancsollya az Isten, *Jerem. 29. 7.*

IV. Kérdés. *Mit téstén lóra nem állni? F. E' állásnak formájával az Israelnek (vagy közönségesen, vagy némely tagjaira nézve) nagy vakmerő bűne alattomban jegyeztetik meg, a' midőn magokat nagyobb szabadságban akarták helyheztenni, tilalmas úton módon, híván akár minémű kegyetlen nemzetséget óltalomra; melly bűnt orczájokra lobbant Isten Eliaínál, *cap. 30. 16.* *Így áll az Ur az Israelnek sentsé: Nyugodalomban és csendeségben maradhattok meg, csendeségben és reménységben léstén a' te erősiégte, és nem a' karjátoc; Hanem azt mondgyátoc: Semmiképpen nem akarjuc; hanem lóra ülve futnuc, azért futoc; és gyors állatokon nyargalnuc; azért gyorsabbac lésténec azoc; a' kik itteket kergetnec.* Az Isten meg-parancsolta nekik, hogy legyenek csendesek, és meg-maradhatnak; de e' szép intést meg-vetették. Hogy ekképpen csalatkoztanak meg dolgokban, ihol igaz poenitentia tartásoknak gyümölcsét mutogattya ezzel is, mint ha mondana, Mi ez után nem léstünk olly balgatagok, eztől meg-fosztattak, hogy bizodalomunkat helyheztesük, lovainkban. Lovagainknak sok számú feregében; nem lovaglunk idején segítségért, imide amoda, nem fáraстыuk magunkat hasontalan dolgokkal; hanem meg nyugosztunk az Ur parancsolattyaiban, csendeségben várjuk az Urnak meg-szabadítását.*

V. A' mikor így szól a' Prophéta: *Nem mondgyuc ez után a' mi kezünk munkáinak: mi Istenünk vadlóc is.* Az a' Kérdés. *Az Israel fiait, magoc kezec munkáit mondotsák ő Isteneknec?* *Fel. Két kiváltképpen való pestisiek, mint valami mirigyos dögök szokták el-vezíteni az embereket.* Midőn az em-
B 3 berek

bérek hátra hadgyák a' meg-szabadító Istent, reménségeket az Istenből kivén, helyhezterik azt teremtett állatban. Két-képpen. 1. A' midőn az emberek más, vagy magok erejébe helyhezterik bizodalmodkat, avagy kincsekbe jószágokba bizván, az Istent meg-útállyák. 2. A' mikor magokat, hamis Istent, tisztelekre adgyák, az igaz Isten helyében Baált emelnek, s' csinálnak magoknak. Ezek a' nagy két pestilek, meg-találtattak az Israel népében. Az első meg: Mert idegen segítség által akarták szabadulásokat, lovokban, kincsekben helyheztertek s' reménségeket, a' mint erről ő magok téfznek valólát. A' második meg: Mert vároloknként emelték fel az ő Bálványokat, Jere. 2. 8. A' te várold: a', száma szerint voltanac a' te Istenidoh Juda, Esa. 2. 8. Bétolt az ő földbe Bálványokkal-is, az ő keze csinálmányinak hajolnak meg, melyet az ő kezének nja csinálnac, Jerem. 3. 9. Et az ő hires paráznságával meg-ferteztette a' földet: mert paráznalkodék a' kövel és fával. Már hogy meg-csallattattanak, mind az ő bálványoktól, mink emberekben való bizodalmodtól, ezzel-is, alázatos vallás teteleket keferveffen jelentik.

VI. Kérdés. Miképpentalál az árva, az Istennél kegyelmet s' mikor? Fel: Itt a' Prophéta hasonlatosság szerint áll, vévén hasonlatosságot az árvaról. Tudgyuk azt hogy az árva fűkölködik. 1. Más segítése nélkül. 2. Nincs nekik annyi okosságok, értelmek, hogy magok életére vífelhetnének gondot. Ezeket másoknál talállyák fel, mind hogy segítések legyen, mind pedig hogy oktaflanak, tanitraszanak, másoktól várják. Így az Israel népe-is, lelki árvának ő magát meg-vallja; sem okosságokon nem fundálllyák, megmaradásokat, nem-is támaszkodnak kincsekhez; nem-is várnak olly külső földi segedelmet, ki által szabadúllanak, ellenségek keze és hatalma alól; hanem minden gondgyokat, minden reménségeket, az egy igaz Istenben helyhezterik, vetik. Egy szóval az árva te nálad talál kegyelmet, az az: Ur Isten, holott minket ennyire meg-rontottál, forongattál, hogy tellyésséggel mindenektől el-hagyattattunk: egyedül te rád maradtunk, te nálad kegyelmet találunk, és a' meg-tartó kegyelem, elég a' mi meg-szabadulásunkra.

T U D O M A N Y.

Az utolsó veszedelmében forgó s' küszködő gyámoltalan háza, mind addig-is csak hiában folyamodik, ragaszkodik, az idegen segítséghez szabadulásáért, valamig azt Istenének tartja, annak erejében helyhezterik meg-szabadulását, attúl várja őlsalmát; és a' míg alázatos vallás tételével, igaz penitencia tartás által, kegyelemért az egyedül meg-szabadító Istent, meg nem keresi és meg-szabadulását attúl nem kéri, várja, &c.

(1) Igal.

(1) Igasága e' TUDOMÁNYNAK itta' Leczkében. Az Israel fia, mindegy mint egy vízben haló ember, a' veszedelemnek idején, kapnak vala' segítségért az idegenekhez folyamodtak, az által remélik vala szabadulásokat; de mint hogy ebben meg-csalatkoztak, el utóllára-is csak az Istenhez fordulnak, ezt talállyák meg alázatos bűnökről való vallás tételével. (2) Ho-sea, 5. 13, 14, 15. Es látá Ephraim nyavalyáját, Juda-is látá az ő sebeit és Affyriában ment az Ephraim, a' Jareb Királyhoz küldött, de ő nem gyógyíthatott meg titeket, és nyavalyátokból titeket meg nem orvófolhatott. Mert én az Ephraim ellen olyan lézecz, mint az Orof-lán kölyöc, és a' Juda háza ellen, én magam, én magam meg-szaggatom és el-mégyc, el-víszem és senki kezemből ki nem ragadhatya. (3) Ho-sea, 8. 10. Noha meg-bérlették a' pogányokat, mind az által, edgyben gyűjtöm azokat ő ellenec. 2 Chron. 16. 7-9. Mivel hogy bizodalman lón az Affyriai Királyban, (tudni illik) Asánac, és nem a' te Uradban Istenedben, ez okért szabadula-el a' Syriabéli Király hada, a' te kezedből. Bolondul cselekedéssel ebben, ez okért ez utánte ellened hadac támadnac.

FUNDAMENTOMOS OKAI.

I. OKAI. Mert minden mi dolgaink, békeségünk Istentől folynak; ő meg-adója minden el-veszett békeségünknek, a' mikor ő hozzá sziveffen folyamodunk; viszont ő véfzi el mi tőlünk békeségünket, a' mikor ő ellenie háládatlanul vékezőnk, Esa. 45. 6, 7. En vagyoc az Ur, a' ki mindezeket cselekeszem, ki a' világoftágot formáltam, a' fetétséget teremtettem; békeséget szerzec, gonofzt (az az, hadat) teremtet, Amos, 3. 6. Avagy lézené olly dolog a' vároiban, melyet az Isten nem szerzene; mint ha mondaná: Semmi sem, Jeremiás 51. 38. Avagy nem a' Felséges Istenec bájából jü-e ki, mind jó s' mind gonofz? Jan. 5. 6. Nem a' porbólkövetkező a' nyomorúság, és a' háborúság, nem a' földből nevedec.

II. OKAI. Mert a' Királyoknak szivek, úgy vadnak az Istennek kezében, mint a' vizeknek folyási, oda hajthatya Isten, hová akarja, Péld. 21. 1. Ha láttya a' népnek igaz meg-térését, ott meg-enyhődik szive, és népének szabadulására, a' Királyokat engedelmeftégre hajtya, hogy nekik segítségül legyenek. Ha pedig bűnében való átalakodását véfzi e' sziveben, el-halasztja szabadulásokat, s' ha meg-keményednek ellene gonofz cselekedetekben, retre-netes képpen őket el-veszti. Akar mint mesterkedgyenek, bár meg-szabadulásokban; de meg-szégényülnek: mert semmi bölcseség sincsen, semmi értelem, és semmi tanács az Ur ellen; Péld. 21. 30.

III. OKAI. Mert a' melly nép, minden igaz meg-térés nélkül, Izorogatásának idején folyamodik a' külső segedelemhez, az ollyatén nép, csak féllal,

széllel, hazugsággal táplálja magát, az az: reménységét helyhezveti hiábant való dolgokban, melyek őtet meg nem segíthetik, tudniillik, bálványokban és a' külső Királyokkal kötött szövetségekben, *Hof. 12. 1. Szélleltápláltatik az Israel, Hof. 8. 7. Bizony csak selet vetnes a' földben, s' forgó szelet aratnac, nem indul az szarban, nem léssen abbóla gabonából liszt, és ha hintén teremne is, az idegenec emészti azt meg.*

I. H A S Z N A.

Czáfalás. 1. Vakmerő gorombaságát, s' esétől való el-távozását, semére lobbantya hátez a' Tudomány, annak a' bődögtalan hazának, a' melly utolsó veszedelmének szorongattatási közdött-is, nem a' meg-szabadító Istenhez, (kit bűnével meg-bántott, és a' mellyért utolsó bődögtalanságra jutatta:) folyamodik mindennek előtte; hanem szíve, esze, mind csak a' külső segítségén kapdos, ahhoz ragaszkodván, mind haláláig attúl várja szabadulását. Ezek nem különben cselekedeznek, mint amaz óltalomnak okáért, a' tövishez kapó emberek, a' kiknek a' tenyerekben menvén a' tövis; nem hogy meg-segillené, sőt inkább meg-sérti, szurdallya. Mint jára Ása, hogy folyamodék az idegenekhez, *2 Chron. 18.* a' utolsó veszedelmét itte é' cselekedetivel: *vers. 7.* Mint jára Saul, hogy az Endorbéli ördögös Áffonyokhoz folyamék, nyomorúságának idején és nem Istenhez, *1 Sam. 28.* Két-ségben esék maga fegyverében erefakadék, és így maga lón magának gyilkossá.

2. Vakmerő gorombául cselekedeznek azok-is, a' kik megok erej kben, lovagjokban, s' lovokban helyhezvetik bizodalmodokat, úgy akarnak szabadulni inségekből, ezek nem hogy szorongattatások alól fel-szabadulnának; de gyalázatos szűgyen vallást nyerne; nem hogy szabadulásoknak orájaközelgetne; de sőt inkább fűtelőlők. Így lón Jeremiás idejében dolgok a' Sídóknak, várták a' békességet; de el-futott elölők, *Jerem. 8. 15.* *Várjuc a' békességet, de el-futott, és imé semmi jó nincs, várjuc a' meg-gyógyulásnac idejét, és imé fűlelem vagyon, vers. 20. El-múlt az aratás és a' nyár, és mi meg nem szabadultunc.* Vallyon s' miért? meg-mondgya okát ugyan Jeremiás, *cap. 5. 25.* *A' ti álnokságítoc fordították-el ezeket, és a' ti gonoszságítoc tiltja-meg ezt a' jót ti töltec.*

Két rendbéli embereket szorongat ez a' Tudomány, lelkek ifmértetiben. I. Azokat, kiket a' magok vélekedések, *superstitio* annyira vitt, hogy el-hagyván a' Teremtőt, nem itilvén elégségeinek a' segedelemre, máshoz folyamodnak, az honnét meg-szabadításokat várják s' reménlik. Illyenek ma 1. a' mái Római Pápiatik, kik hátra hagyván a' Teremtőt, tisztezik és szolgálgatják, a' teremtetett állatokat, *Rom. 1. 25.* Az Istenet semmiben hajtyák; a' Christusnak pedig edgyfzeri elégséges áldozattát, idvességekre nem hiszik. *Kérdem tőlök?* Honnét vagyon ez, hogy magoknak annyi Pátronusokat,

Pátro-

Pátronákat kereslek azokhoz folyamodnak, azoknak *proteccio* alá ajánlyák magokat, orfágekat, városokat, mint Magyar orfágorajánlották, a' bődögt Szűz Máriának. Velenczé Jakabnak, Romái Péternek s' Pálnak. Ezen kívül minden nyavalyáknak, külön külön orvost keresnek, (kiknek írásokból mind ezeket bű ön meg-bizonyithatni.) A' Jesus Christust minden jó é-teményével meg-ragadták: mert mire való az ő minden napi Miséjében, magok teremtetett Christusoknak, minden napon meg-áldozása, az élők a' halottaknak bűnökért? *Az elöszül kérdem:* Ha a' Jehova Isten mindenre elégséges, nem izúdkodik senki segítségé nélkül, (kit meg-valnak magok-is) Mire való hát a' Szentekhez való folyamodás? Nem a' teremtetett Istennek meg-tagadása? Es nem nagy bálványnak emelése? Ha penig nem elégséges magától a' segedelemre (kinek csak meg-gondolása is kárhozatos,) nem Isten, nem mindenható, nem véghetetlen erejű, melly gondolkodás távol legyen. *A' Christus elégséges áldozattát-it is kérdem?* Elégséges volt-e az Isten haragjának meg-engesztelésére, a' bűnös emberi nemzeiért, vagy nem? Ha elég-éges, mi izúkság volt hozzá töldoznia a' Misét, melly nem egyéb; hanem a' Christus edgyfzeri áldozatának, meg-ragadása, *Sídók 7. 27 és, 10. v. 14.* *Mert edgyetlen egy áldozattal tökéltetefeké tette, mind örökké azokat, a' kik megszentelretnek:* Ha penig nem: még így a' bűn uralkodnék, az Istennek hívein, ki képtelen dolog.

II. Azokat is lelkekben meg-gyózi, a' kik szabadulásokért, nyomorúságokból való ki menekedésekért, mindenneknek előtte futnak, ragaszkodnak az idegeneknek segítségéhez, mint az Israel népe most Egyiptomban, most Assyriában futkosnak, hogy nekik tegyékül legyenek; de mint lón dolgok, mind addig, a' míg alázatos bűnökruul való vallástételekkel, Isten meg nem keresék, csak romlásokra lón a' külső segedelem. Ide tartoznak mind azok, a' kik bizakodnak népek sok-ságában, lovokban, erős kerített városokban, fegyverekben, és a' ki karjának erejével dicsekedik, s' abban helyhezveti erejét, reménységét, ama' mondas ellen, *Solt. 33. 16, 17.* *Nem szabadul-meg a' Király az ő népenec sokasága által: Sem az erős nem szabadul-meg, az ő nagy ereje által; Meg-csal a' ló a' meg-szabadításban, és az ő sok ereje által, meg nem mentheti a' rajta ülőt.* Atköt is csapott az Isten az illyetnek fejébe, *Jerem. 17. 5.* *Arkozott a' fűfű, ki bizic az emberekben, és erőfűt helyhezveti a' testben, és az ő síve el-távozott az Uról.* Tállalmas volt ez eleitül fogva, *Solt. 46. 3.* *Ne lizza-soc a' Fejedelmekben, az emberek fiaiban, kikben nincsen meg-szabadításra való erő.* Mind ezeket ez a' Tudomány, lelkekben meg-gyózi s' rettentí.

II. H A S Z N A.

Visszafalás. Mi utolsó Hóld fogytára, s' keserves sámkivetésnek hajjai köze hányko.

C

hánykodó, síralmas kenyérré lőten itéletből jutott Magyarok. Szállunk jó lelkiünk ismeretében, tapogassuk meg valójában lelki febeinket, fedezzük fel bűneinket, a' kérdgük meg jó lelkünk ismeretét, ha ezekben a' vétkekben, a' mellyekben lelédezek az Iſrael népe, nem vagyunk-e részfelek? s' nem tohottunk-e ilyl keſeres vallást, minék usnaso meg-í mértük bűneinket, mint ez a' meg-verett Iſrael népe cselekedék? Ha magunk meg nem vallanók-is ezt a' nagy vétet bennünk, a' minden napi keſeres híreknek halláſa, de ſok-ſzori, s' mindenkori ellenségtől való me-z-szégényítettésünk, hátra veretetésünk, világosan taníttyák ezt ellenünk, s' bizonyſágot téſznek mind ezektől.

Boldog Isten! Millehet ennek illy nagy terhes oka, hogy a' mindeneket bölcsen igazgató Isten, az ő hiveinek táborá közt nem lakozik? a' népnek feregével, az hadban ki nem megyen; hanem meg-verette és gyalázzattal illette azt? Még-futamattaz az ő népek, az ő ellenség előlt, és a' kik gyűlölik azokat, meg-prádklárták azokkal? E' fene betegségét kellene fel-kereitűnk kebelűnkben; ezt: mert mind addig-is ne várjuk Izabadításfűnk, vala' mig ezt fel nem keresűk, s' állűnk el nem vetűk. Az Izsraél népének ez vala' *Edyris* nagy Izsarvasvétel, hogy ő, nyomorúságiból való fel-fzabadúlásért folyamodott az Assyriushoz: *Másik*, hogy lovakra ülték, a' segítségért ide s' tova lovagoltak: *Harmadik*, az ő bálványok által várták fzabadulástokat, akár értsd, az igaz Isten helyében fel-állatott ezűltből, aranyból öntött faragott képeket, melyeknek tiszteléseget tettek; akár pedig magok erejében, kincsekben, helyhezterett bizodalomokat: mert mind a' kettőt befő-gyalallya, a' bálványának nevezeti. Mi olly utolsó vézedelemben forgunk, a' melyből (emberi mód fzeretű szolván) magunk tehetségő által, ki nem f-badulhatunk. E' tehetetlenségűnk, hogy eszűnkben vetűk, futunk minden fele a' fegedelemért, mely által ez inségűnk alól fel-fzabadulhatánk; de mit használánk mind addig vele? Még bellyebb estűnk nyomorúságunk szövevényiben! Az Ádvyriusnak reménkedűk, és magunk *ultra* adgyuk kűz szövalatlattýára, adó fzerítésére magunkat? de addig még ugy vetűk eszűnkben, hogy csak fikamló vólt minden biztatása. Mitől vagyon ez? Ez egyedű kormányoztatik, a' mindennekkel bíró Istentűl, ki bír a' Királyoknak szivekkel, és oda hajtja hová akarja, *Példá. u.* Nem helyhezterűk ezekben reménsegűnk, mikoron fokban *készűk* az mondottak: Bár csak három, négy száz jöjjön segítségűnkre, ottan meg-győzzűk ellenségűnk, fokban szöllanak így. El-jöve, nem három s' négy száz; hanem ezzen is jöttek, hogy már fzabadulásűnk; de mind vélek edgyűtt gyalázzattal illettetűnk, meg-verettűnk, futva szaladánk az ellenség elől, a' mint a' leg-közö-

lebb va-

lebb való boldogságon esata erre bizönyöség. Nem helyhez tettük-e feregünknek fokaságában, lovainkban bizodalunkat, a' mikor fel-kelénk szabad-ságunk mellett? Mint járánk? minden ki-menésünk kor többire, gyalázattal térénk vízfá, foczer tetteknak halomban való rakattafocok. Igy fizetök-meg jutalmát mind ezeknek. Igaz az úgy igaz; de az igaz úgy mellett-is kudarczott s' gyalázatot valhat az ember. Igaz vala ügyek a' Sidókknak, a' mikor a' Gibea városbéliük ellen, a' Benjaminitákra mennének hadakozni; de ugyan csak meg-veretteknek, és 40-ven ezert bannak le-vágának: mert el-hívék magokat erejekben s' az igaz igyben. Az Istra népe valóba kiáltotta, *Isten temploma, Isten temploma*, Jerem. 7.4. de ugyan meg-csalta öket a' remén-ségek; Nem különbben vagyon ma a' dolog: mind addig-is ugy jefzen ez, és csak hijában epkedünk, futunk, fáradunk, valamig az Istra népével, e tsi terhes bününkröl vallást nem tézünk, és igaz poenitencia tartás által, a' mi jó Istenünkhöz nem folyamunk, az óltalomért és a' szabadulásért.

Kérdés. Hát ugyan teljességgel, semmi úton módon, nem szabad a Keresztény Királynak, Fejedelmnek vagy Republicának, veszedelmes állapotjának idején, az ég az isten íméretén kívül való Pogányokhoz, segítségért folyamodni? F Ez a cselekedet megábn, per se meg hátrazás nélkül *absoluté* ha gondoljuk, nem tilalmas káthozató: Oka. Mert valamiképpen nem tilalmas, a' fhabdos hadakozásokban, a' beftiaknak, vad állatoknak segítségével élnünk, a' minémük az Elephántok, Tevék, Öt vérek, Lovak, &c. így hasonló képpen élni, az olyan vad természetű beftiakhoz hasonló embereknek is legedelmeckel, a' szűkségnek idején. Példáink vadnak a' sent Írásban: *Abrahám* földöl olva fuk, *Gen. 14.* hogy a' Sodomának Királyinak, fegyvereihez a' magát öfzve csatlait, kik pogányok valának; és azoknak legítésével minden tilalom ellen élhetett. Példa *Dávid*-is, ki Achishez a' Philistefuk Királyához csatlaita ő magát, hogy a' Saul öldözö kezétől meg-menekedhesék, ennek protectiojával élén, *1 Sam. 27.* e' cselekedetett, lohol az istennek lelke nem káthoztattya: *Mind azzaltal gyakorta történet* (zerent, *per accidens*, e' cselekedet vétek nélkül nincs, és ekkor tilalmas az idegenekhez ragalkodni, ugy hogy nagy *cautela* okofság és bölcsesség nélkül meg-fem próbálhatni.

1. *Mert az illetőn idegen segítséghez való folyamodás, gyakran bihetetlenségnek jele az emberek szíveikben; és az Isteni félelmet benne el-ölyti: úgy annyira, hogy fel-tett végeket, szándékokat csak el-éhi-séls, ha mind tilalmas út léfzen-is, és Isten parancsolatjával ellenkezik-is, csak jöj-jön-segedelmekre, akár minémű fene Pogány, Isten nélkül való nép, azzal ottan-öfzve czimbórnálnak, véle meg-alkufznak. Ez az út nem csak tilalmas; hanem ugyan kárhozatos-is.*

II. Mert az ollyatén vételes eselekedetekből, nagy ártalmas botránkozások származnak; mind az Isten népére, s' mind az Isten ísméretin kívül lévőkre nézve.

III. Mert az Isten ísméretin kívül való népek, az adott hitet sokszor meg nem állják, s' tartják: ekkor az ő segítség adások, felette nagy nyavalyájára, kárára szolgál az Isten népének.

Az Israel népe, nem csak az elől számlált okokra nézve, vékezett Isten ellen, a' mikor az idegeneknek segítségével éltenek; hanem ebben is: mert ő nekik kiválképpen való ígéretek voltak; az Istennek kegyelmes protekciója felől, ha az ő útjaiban járandanak: nem is árthattak nekik ellenségek, mind addig is; a' míg Istenben helyhez tették reménségeket, 2 Chron. 16. 8, 9. & 19. 2. 20-26.

IV. Olly barátságoknak színe alatt frigyot kötni, mellyben, *absoluté*, minden meg határozás kívül, és jó causáknak, ki vétele nélkül, egy más közt költsönös segítések ígértének akár minémű; (Isten ellen, avagy a' Religio és Polgári barátságoknak, meg-veztegetésére) hadi alkalmatosságnak elkövetésére; nem hogy az Isten ísméretin kívül való Pógányokkal, kellene illy dologban meg-szerződni; de még a' keresztények között is e' nem szabados; s' igen tilalmas: Mert e' eselekedettel, rettenetes vétekeknek, czéllyául renné-fel magát az ember; és lelki ísméretit másnak fogóságában, rabságában ejtené, verné: Melly csak az Istennek alája hódoltatik.

Ellen-vetés. Lám az Isten erős tilalommal, tilalmazta régen, hogy az ő népe, a' kívül valókcal frigyot ne kössön, *Bírál.* 2. 2. Tehát tilalmas ez ma is? *Fel.* Tilalmas frigyot kötni az idegénekkel, *in negotio Religionis*, a' vallásnak, házasságnak; és minden szükség kívül való hadakozásoknak dolgaira nézve: mert az illyen frigy kötés, Istenül való elszakadásnak *apost.* *szanc* rútvétékét magával hordozza. Es a' szent írásban tilalmaztatik; sőt még a' Szentekben is, igen igen meg-feddetetik, mellynek boldogtalan ki-menetel is szokott lenni, mint Áta Királynak, Benhadáddal, Josaphatnak Achábbal, a' Sidóniak az Assyriusokkal, Aegyptiusokkal. De a' frigy kötés melly léfzen a' jó békeségnek, Polgáritárságnak, vég-határoknak, csendes meg-maradásért, adásnak, vévésnek, szükséges képpen való voltáért; nem tilalmaztatik Istenül; mivel ennélkül a' békeség, Polgáritárság fen nem állhat: Abraham is nem vádoltatik azért, *Gen.* 14. hogy az Emorraeusokkal frigyot szerzett: mert ez volt, nem a' vallási és házassági dolognak szövetségére nézve; hanem a' jó békeségnek, s' egy más közt lévő edgyeségnek is meg erősítésére. Hogy penig ezeknek segítségével, az ő atyjának Lóthnak, s' a' többinek meg-fizaditásban a' Ceder Laom ellen, szükségének idején, ebben nem vétke-

zett;

zett; holott magánosan, kicsiny hozzá tartozóival edgyütt, illy erős ellenségnek meg-g, őszére, alkalmatlan voltát látta, ne láttaték ez aránt is Isten kiírni.

III. H A S Z N A.

I. Oktatásul edgyütt intő haszon. Hadgyuk-el az embericserben, segítségben helyhez tettei vakmerő bizakodást; ne fülljön annyira lelkünk az Assyriushoz, hogy ezt mint Istenet ugy tartsuk; ő neki tulajdonítván egyedül, a' meg-szabadulást, *mondván*: Ha ennek jól foly dolga, és el-végzi mostani szándékát, ottan helyünkben vízfűz vízfűz, vízfűz állit: mert még annak eddig kevés elő menetelét láttuk; ezzel az Isten csak inkább bízson-tyuk, és a' bízást állásra ellenünk, ugyan kézzel húzzuk. Gondoljuk meg azt, hogy nincsen Isten ellen tanács, nincs bölcsesség, *Péld.* 21. Akar meddig fullunk, faradozzunk, csak az árnyékon kapdossunk, mind addig, valámig meg nem ísmérjük azt; hogy az Isten vette-el békeségünket, és csak egyedül az, a' ki helyre állíthatja azt. Ezt kell, ezt, fundamentom ú fel-tennünk; szabadulásunknak leg-elsőbb elközének ísmérnünk: mert ha Isten nem lesz velünk, és ha ki nem kél segedelemünkre; ha mind e' világi erő, segedelem mellettünk vagyon is, a' csak femmi; Ugy járhatunk offól; mint Sennacherib kinek minden serege egy éjtzeka az Istennek Angyala miá el-vette, 2 Reg. 19. 15. Lón azért azon éjzel, ki jöve az Urnak Angyala, és le vágá az Assyriabeli tábornak száz nyolczvan öt ezeret. Ellenben csak azt nyervehelsük meg; hogy az Isten álljon a' mi pártunkra, legyen mi velünk, bizony senki nem állhat ellenünk, *Rom.* 8. 31. Ha Isten velünk, kisére ellenünk? Annyira ártis, ez a' vakmerő bizodalom az embereknek, hogy tellyességgel el-vonnya, el-szakasztja elméjét az Isteniől, hogy nem emelheti fel szívét az Isteni szabadulást; hanem csak a' külső erő nyugottya meg.

II. Lovainkban, lovagainkban, hadsainkban ne dicsekedgyünk, annál inkább ezekről ne várjuk a' meg-szabadulást, ne mondgyuk a' mi kezünk munkainak többé: *Mi Istenünk vadászai.*

III. Minek előtte meg nem fogiad, addig ne mellyelz fed, ne agyarkodgyál az othon valókra. Jobbágyidra: ha haza meherék, így s' így tézek vélek, s' ezt mivelem. Ez illyen dolgozást véssz-e a' putzárban, az háládatlan Israel népével; nem még-bé Canaában mind addig, valámig új szövetséget nem kössz a' te Uraddal Isteneddal.

IV. Tégy fogadást a' te Urad Istened előtt a' Dáviddal, de ugy hogy meg-is álljad. Ha az Ur meg-fűz mostani siralmas állapotodban, s' e' siralmas, keserves kenyért ki-vézi kezedből, s' meg-szabadít a' más siralmas háza fala alól, s' háta megül: Többé a' régi vétekre szán szándékkal, vízfűz nem térsz,

abban nem léledzel, Isten igéjének, s' annak Sáfárlójának meg-becsúllóje lé-szefz. Olly hallatlan pogányi kegyetlenséget: fellyúl haladó kegyetlenséggel, jobbágyidat nem kinzod, nem rongárod, kolduláfra a te munkád miá ne jus-son, (mint némelyeknek szokások vala) s' azonban csak meg-kellert az Ura dolganak lenni. Ha ezekről és ezekhez hasonló vétkeidről, ekképpen téfz vallást, merlek az Ur nevében biztatni, hogy az Ur meg-szánya mostani számkivetett gyászor állapotodat; még tenéked egyszer meg-kegyelmez, és téged régi lakrad földedben bé-víszén. E' penig külömben nem lehet; ha-nem ha kevélységednek szarvát le-töröd, s' magadat Isteneffen nem csak kül-ső; hanem belsőképpen-is meg-alázod. Illy útakon és módokon mennek penig ezek vegben. 1. Ha igazán Isten szerént való alázatos poenitentia tar-tás által, a' mi Istenünkhöz ragaszkodunk, ellenünk fel-lobbant haragjás engefztellyük.

Az igaz poenitentia tartás áll. 1. Belső indulatinkban. 2. Külső magunk vilclésében. *Belső indulatunkban vagon két dolog.* (1) *Első a' bánatnak indulat-tában az el-múlt időre nézve.* (2) *Második, a' kívánságnak indulatában, a' jelen való vagy következendő időre nézve.* *Külső magunk vilclésében áll a' po-nitentia, meg-térés.* 1. Bészédünkben, itt-is. 1. Vallás rételünkben. 2. Könyörgésünkben. 3. Cselekedetünkben, ugy minr életünkben, világos meg-jobbittásban.

Az a' kérdés ez aránt, az elsőről. *Minden bánat, igaz poenitentiát tartók bánat-nya?* Fel. Nem: mert ezt az hypocriták is gy-korta el-követik. Példák erre a' Sídók, *Zach. 7. 5.* *Mikor bűjtöltetek és sítatoc az őrdic és beedic holnapban, és az beeven esztendőben, avagy énnékem bűjtöltetek-é.* Illyen vala az Achábé-is, *1 Reg. 21. 27.* *Oká ez:* mert vagon bánat, melly az Isten haragjának a' lelki ísméretben való érzésétől vagon, csak, s' nem igaz poenitentia tartók bá-nattya ez. 1. Azért: mert a' kétségben estek, s' világon ezért bándodnak; ezért az el-kárhozott lelkek; ezért az őrdög pokolban, s' ugyan nem itiltet-nek-meg, rétreknek, jollehet senki e' világon ezeknél nagyobb gyótrelnet, bánator nem érez. 2. Mert ez illyen bánat, szintén az Isten választottiban is, csak kézfűlet az igaz meg-téréltre; mint Pünkösdi napján régen a' Péter pra-dikállására, meg-tért nagy seregben lárttyuk, ki meg-tettene, által űőőőő a meg-keferedék az ő szivében, *Cselek. 2. 37.*

Látsuk-meg hát az igaz, és nem igaz poenitentiának bánattyok külömb-ségét. 1. *Az igaz a' idvességes bánat, mindenkor a' bűnért vagon inkább, hogy sem a' büntetésért.* Példa Dávid, ki mikor a' népnek meg-számlálásában, igen vétkezett volna, az ő bűneinek el-vételit kéri inkább. *2 Sam. 24. v. 10.* hogy Isten azzal meg-bántotta, ám lássa, ha e' világon meg-ostorozza-is: mert

ugyan;

ugyan-is; csak a' Szetek tudhatták-meg, az ő bűnöknek bocsánattya, az Istennek arczát verő kezeit, nem annyira kerülük ofztán, sőt orczájokat fordít-tyák, *Lament. 3. 29.* és meg-csókoltyák azokat. Innen mondgya már a' Pro-phéta, *Jer. 10. 24.* *Ofsoroz-meg Uram engemet, de a' te itiltedben, az az: ille-ned mértékben Efa. 27. v. 8.* *Ne haragodban, hogy engemet el-nevont, &c.* *Pfal. 6. 2.* *az az: irgalmaság nélkül, ne fedgy meg engemet.* De nem illyen a' nem igaz poenitentia tartónak bánattya: mert az, az ő büntetését sirtatya inkább, mint a' Sídók, a' fogásban nagy téfzint: Mint Esau, ki az első szülöttségnek mel-tóságának káran bándodik, de hogy vétkezék, el-adván azt, nem bándodott, *Gen. 27. 36.* Pharaó-is azt kéré, hogy az ostornak halálát, vegye-el Isten rólla, nem az ő bűnös kemény szivet, melly neki Egyiptomnak, minden csapást nál nehezebb vala, *Exod. 10. 17.* Az hiveket az Isten ostori, az ő bűnöknek meg-ísmérésőre vífzik, *Jerem. 2. 19.* és életnek meg-jobbítására, *Solt. 119. v. 71.* De ezek csak a' büntetésen törődnek, teprenkednek.

II. *Az igaz poenitentia tartóknek bándodása állandó, minden napi.* *Solt. 38. 19.* Szorgalmatos vagyok az én bűnöm felől, és, *Solt. 51. 5.* *Az én bűnöm szűnclen előtem forog énnékem, ugyan-is ez az ő egyik zabolája, ő szivében való bánattya a' bűnön, és mivel vannak minden napi közönséges eseti, fogyatkozást a' jóban, nem lehet, s' nem-is akarja bánattyát, mindeneffél le-tenni. El-veszett napnak tartya azt, ő magától mellyen, vagy jót nem csele-kezik, avagy bűnein nem bándodhatik. Nem így bándodnak, a' nem igaz poenitentiások. Ezekre mint a' rendetlen hideg lelés, hol ma, hol holnap bi-zontalan jó, s' meg-el-múlik, ugy tzáll a' bánatnak indulatnya reájok. A' pra-dikáció, mikor menydörögnek a' tanítók reájoc, meg-ijednek, mint Felix, *Cse. 24. 25.* Ugy hogy pra-dikatio verte betegeknek, mondhatni őket, de nem pra-dikatio túl gyógyultak-meg: mert ki-menvő el-távozott a' bánat, az ő szivekről, melly miatt a' nap annyi bűnt téfznek a' felől, mint tegnap, csak legyen alkalmasfágok, vagy még többet. Ezek azért meg-csallyák ő ma-gokat, ha illyen nehá bánattyokból, magoknak igaz poenitentia tartókna-k tarttyák, itilik. Nem kella' lebről a' flastromot le-venni, ha vagon gondgya reá a' Borbélynak. *Itt bándodgyál; hogy ez után őrdicé ne bándodgyál.**

III. *Az igaz bánat, akar melly nagy legyen, a' meg-vigasztaló Isten kereseti az emberrel.* Ezrahita Hemán meg-jeleni, az ő nagy lelki bánattyát, az 88-dik Soltárban, de csak az Istent keresi abban: *v. 14.* azt mondgya: *En te hozzád kiáltoc Ur, és minden reggel az én imádságom te hozzád érkezik.* Nem így azok, kiknek bánattyok nem igaz, poenitentia tartókna-k bánattya. Bándodik Ju-dás, de nem keresé a' vigasztaló Christust; hanem a' Papokat és az őrdögöt, a' kihez méne, mikor a' kötele méne. Saut-is bándodik, de nem az Isten-

hez,

se nem az Isten emberéhez méne, se nem fordítá magát ez alázatos könyörgésre; hanem az ördöghöz, melyért Isten őtet el is vészé, 1 Chron. 10. 13. 14. Nem idvességes bánat, a' mely a' vigasztaló Istentől el-üz. Meg íjleszi az Ur Jézus Saulust, s' meg is veri vakussággal, a' földhöz üti; de még istölle kérdi mi cselekedgyék, Act. 9. Ugyan-is tudgya az igaz poenitentia tartó ember, hogy ha Istenhez nem mégyen vigasztalásért; hanem máshoz, meg-fokasodik az ő bánattya, s' nem fogy-el mind örökké, Solt. 16. v. 4. és, Jan. 2. v. 9.

IV. Az igaz idvességes bánat, változtatja az emberrel, az ő gonosz cs elekedésit, a' melyeken bántódik. Oka pedig ez: mert az ilyen bánás, mint a' tűz a' viaszat, meg-lágyítja az ember szívét; Az honnét léfzen, hogy mint a' légy viasz, a' pecsétnek formáját, úgy bé vegye a' Szent Léleknek, az igében való tanács adását, Rom. 6. 17. A' lélek tanácsa pedig ez: hogy ne térjenek visszáz az előbbi bolondságra; 1 Sam. 12. 11. Pfal. 85. 6. E' vala egyik oka, hogy Dávid többé ártatlan vért nem ont, sem nem parázálkodék: mert az ő bűnén való bántódásában, el-változék az ő elméje meg-újulás szerint, az Isten akaratjának kedvességére, Rom. 12. 1. Eph. 4. 23. 24. Nem ilyen azoknak bánattyaok, hogy kik nem igazán tartanak poenentiát. Ezek le hatják fejeket, mint a' Káka, amikor Si-dockal, Efa. 38. 1. de azonban fok gonofzságot üznek a' böjtölések, és lelkek gyötrődése alatt: vers. 4. perldönek s' versengenek, egy mást kegyetlenül verik és nyomorgattatják vala, igazságot is, irgalmasságot nem követnek vala. Ilyen vala Acháb, ki igen szomorú és meg-busult szível méne házához, hogy a' Syriai Királynak el bocsátásáért, (kit Isten kézben adott vala, és kit meg kell vala néki ölni az Israel Istenének meg-káromlásáért:) halállal fenyegeti meg, 2 Reg. 20. 41. 43. de az ő bánattya őtet meg nem jobbitá: mert majdan a' bűnös el bocsátása után, kit meg-kell vala ölni, az ártatlan Nábátott ölik meg, cap. 21. Ilyen szerezsen természetük, a' nem igazán bántódik, kik feketeségekből meg nem fejeztetnek; párducz természetük; kik tárkaságokból le nem vezekizethetnek, meg nem változhatnak az ő bánattyaokból, Jerem. 13. 23. Látsz erről bővebben a' Szűt kában, pag. 10.

Ebben áll az igaz Isten szerént való poenitentia valósága, ekképpen a' ki Istenhez tér, és ekképpen életét rendeli, az Ur kegyelmes léfzen minden álnokságának, meg-engedi látni annak még ez életben is, az Isten szentének békességét, siralmas számkivetetéséből ki szabadíthatja, édes lakta földében visszáz visszáz, orczájáról könyveit le-törli, végre po-nig örök élettel, boldogsággal meg-koronázza.

A' minden irgalmasságnak ki-mérhetetlen kút feje, az áldott szent Jehova Isten, kő-nyörüllyön meg, az ő el-pufztult Anyaszentegyházán, építse meg a' lelki Jerusalemnak romlára jutott kö-falait; bányázza az ő népének meg-ölettetit; ártatlan véreknek ki om-lások; Tegyen jól ő magát, a' számkivetésre jutott, s' pusztaiban bujdosó lelki Meny-Aszfzonnyal; töröllye le orczájáról irgalmasságának kendőjével, le-görgő könyveit, szí-veket lekeket, a' meg-szabadulásért, a' szabadulást kívánó népnek, Szent Lelkének hat-ható kegyelmével fordítsa egyedül ő magához; lelki telti szabadságának rövid időn való látásával örvendeztesse, s' jovaival áldgya.

A M E N ! A M E N !

